

"El periodisme ja no és ofici, és feina"

Maruja Torres acaba de publicar la seva primera novel·la, 'Un calor tan cercano'. En parla en aquesta entrevista on desplega un torrent de paraules i agudeses sobre la literatura, la vida, la mort i el periodisme, després de trenta anys en la professió.

Nascuda al barri del Raval barceloní, ciutadana del món i periodista d'èxit, Maruja Torres acaba d'estrenar-se com a escriptora amb la novel·la *Un calor tan cercano* (Alfaguara), que aquesta setmana es presenta a València.

—*El subtítol del seu recull de cròniques periodístiques "Como una gota" és "la vida al voltant, la vida des de dintre". Com canvia la relació entre aquestes dues vides al llarg del temps?*

—L'interessant seria harmonitzar la vida de dintre amb la vida del voltant, i d'això en dic felicitat. Però, és clar, com que normalment la vida al voltant és espantosa, jo el que faig és que la vida de dintre sigui prou rica i s'alimenti amb les coses maques del voltant, que ja sabem quines són: la feina quan funciona, els amics, que a mi sempre em funcionen bé, que els amics no estiguin malalts ni jo tampoc. Coses senzilles: que puguis anar a fer una copena, o anar al teatre i que t'agradi. O, de sobte, alguna gran alegria històrica, com que Nelson Mandela sortís de la presó i que a Sud-àfrica no hi hagués un bany de sang, o el moment en què àrabs i palestins signen la pau. Jo vaig posar-me a plorar com una imbècil, encara que ja sabia que cinc minuts després se n'aniria a prendre pel sac. Aquestes petites coses fan tenir força perquè quan la vida del voltant es posi molt dura, la vida de dintre i la gent que et fa costat t'ajuden a aguantar-la. És un permanent entrar i sortir.

—*La seva primera novel·la, Un calor tan cercano, li ha ajudat a conciliar les dues vides?*

—M'ha ajudat sobretot a enfortir la de dintre. I a conciliar les dues, però més en el terreny de la fantasia. Perquè si la vida de fora es posa dura, a part de les receptes d'abans, pots tancar-te en una habitació a es-

criure sobre un món que te'l fas a la teva mida, i que encara que reflecteixi la realitat li pots afegir la teva part de somniadora.

—*Amb la novel·la, a part de tornar a Barcelona, torna a la infància. Quin altre viatge espiritual i físic vol fer i encara no ha fet?*

—Vull fer la propera novel·la sobre l'origen de la me-

va família, que ve a Barcelona a finals del segle passat. Tractarà d'un home, amb un ofici normal i jubilat l'any 2000, que reflexiona sobre la seva vida i l'entorn. És sensible —però tampoc Sèneca—, i recorda el seu pare que va arribar amb vaixell a Barcelona des de Torrevella per a guanyar-se la vida. Només que va arribar el 16 de juliol de 1936, així que la seva vida està marcada. També serà la història de la fundadora de la dinastia, que és la rica i l'Escarlata O'Hara de la seva època i del seu poble. M'agradaria trobar la forma de conciliar les històries dels tres personatges, que no deixen de ser un viatge i una explicació de mi mateixa, però feta d'una altra manera.

—*Fins ara s'ha especialitzat en reportatges. Quins han estat els més difícils?*

—Un que vaig fer a Sud-àfrica quan no hi podia haver periodistes. Dificil per la feina prèvia i la confecció, perquè jo oficialment era una turista. Me n'anava a Soweto (suburbis de Johannesburg) a parlar amb els negres i en aquella època era molt

perillós. Un altre reportatge difícil va ser sobre la legió, quan estava a *Cambio 16*. Me'n vaig anar a Fuerteventura, me les vaig empescar per lligar amb un legionari i vaig entrar en aquest món com ells el vivien. Però tots els reportatges són difícils, sobretot si només et donen tres dies per fer-los. Si te'n donen quinze, també, perquè descobreixes que necessites quinze mesos. I si són països o situacions que no coneixes gens, el pro-

"Tots els reportatges són difícils, sobretot si només et donen tres dies per fer-los. Si te'n donen quinze, també, perquè descobreixes que necessites quinze mesos. I si són països o situacions que no coneixes, el problema és treure'n el suc."

blema és treure'n el suc i no equivocar-te amb el fil que prenguis. De tota manera, el reportatge és el millor que hi ha en periodisme.

—Ara el regne de la imatge està bandejant el reportatge?

—Ja ho ha fet. La gent no sap el que és un reportatge. Ara és posar-se en un lloc, que la imatge quedi bufona, tot molt superficial. Els mateixos diaris ja no et donen tant de temps per a fer un bon reportatge, perquè hi ha persones que els fan en tres dies. Els envien a l'Extrem Orient i al cap de tres dies tornen amb el text fet. Són persones que, per una altra banda, no calia enviar-les a l'Extrem Orient perquè s'ho inventen tot. Però són més barates per a les empreses, mentre tu vas i dius: Hong Kong, jo mínim quinze dies, perquè és un altre món.

—Com ha canviat el paper dels enviats especials des que va començar?

—Jo vaig començar a ser-ho molt tard, amb l'assassinat d'Indira Gandhi (octubre del 1984) i en aquella època estava molt bé i era molt tradicional; et trobaves amb els veritables periodistes. Però som una mena de bestiar que no tenim les facilitats que té un corresponent. Véns de fer un altre reportatge molt diferent, tens molt pocs contactes, i és una aventura tremenda. Els corresponents de zona són recelosos amb tu perquè ells s'han treballat els coneixements durant anys, i arriba un que segurament és una vedette del periodisme i vol aprofitar-se d'aquesta informació. Has d'anar amb molt de tacte, has de tenir un bon contacte i sobretot de seguida has de fer les coses que ells fan perquè t'acceptin com a membre de la tribu. Si és un lloc de perill, has d'anar a primera línia, amb ells o sense, per a demostrar que no tens por. Si ets dona, has de beure fins a altes hores de la matinada amb ells, per demostrar que ets dona però no destorbes. Trencat això, si t'ajuden és fantàstic. La darrera vegada que vaig anar d'enviada especial —si descomptes altres guerres perilloses com el casament de Cascos, i tot això—, vaig anar a Haití i continuava mantenint-se el mateix esperit. Vaig fer tribu amb el meu gran amic Joaquim Ibarz de *La Vanguardia* i la meua amiga Anna Cortades de *Catalunya Ràdio*. Vam riure, vam plorar, vam penjar com animals i ens vam ajudar els uns als altres. Potser encara queda el veritable periodisme.

—Hi ha una banalització de la informació?

—Sí, però no per culpa dels periodistes, sinó per culpa de les empreses. No per voler banalitzar, sinó per un afany d'economitzar. El que ha fotut més el periodisme ha estat la reforma laboral. I no només ha fotut el periodisme, sinó totes les professions, perquè la gent ni té temps, ni té ganes, té massa angoixa, dura molt poc als llocs, agafa qualsevol cosa. Un periodista que vulgui especialitzar-se en economia, potser acabarà fent local, i encara sort, perquè la qüestió serà tenir una feina. I no tindrà temps de desenvolupar-se com a periodista. La segona cosa que ha fotut el periodisme són els màsters que organitzen les empreses. En principi són una bona idea però, segons com, s'acaben convertint en una forma de domesticar la gent. Si després tenen la sort d'entrar a les empreses, m'imagino que qualsevol

desig de rebel·lió se'ls apaga de seguida. És el problema que tenim ara amb l'atur i amb el fet que el periodisme s'hagi convertit en una feina en comptes d'un ofici. Tot això s'afegeix al fet que no hi ha mestres. A les redaccions, els caps, en el cas que poguessin ensenyar alguna cosa —que a vegades, sí que poden— no tenen temps. Ningú no té temps. I a més hi ha la competència ferotge de les televisions i la irrupció de la premsa groga a tots els mitjans.

—Què pensa del paper d'Internet en la societat?

—Tinc una posició ambivalent. Jo ho faig servir com a font de dades, perquè és un altre suport del periodisme, però no m'interessa navegar per descobrir altres mons. De moment és lliure, no hi ha legislació. Crec que aviat serà intervingut pels governs i controlat. A part d'això, començaran o bé a fer-ho pagar o bé obriràn i trobaràs quaranta anuncis. Allà pots trobar els neonazis, l'ETA i l'eutanàsia voluntària. I està bé. Jo havia d'anar a Jerusalem a fer un reportatge, i vaig trobar una cosa tan simpàtica i a la vegada tan patètica com que la pàtria palestina existeix per Internet. Vaig saber com funcionen les clavegueres, la bandera, l'himne, tot, i després, en la realitat, els pobres s'ho passen ben malament. Si acceptes tot el que hi ha a Internet, també pots empassar-te rodes de molí. Per una

Maruja Torres és bastant pessimista sobre l'evolució del periodisme:

"El que ha fotut més el periodisme ha estat la reforma laboral. I no només ha fotut el periodisme, sinó totes les professions, perquè la gent ni té temps, ni té ganes, té massa angoixa, dura molt poc als llocs, agafa qualsevol cosa." (Foto: Concepció Catalán)

"Les cultures cal respectar-les sempre que siguin millor que les nostres o iguals. Però el que no sigui cultura, sinó part de la incultura..."

altra banda, si el llibre desapareix, de segur que el que ve serà millor. La qüestió és que quedin les idees, la transmissió de les idees i de les experiències i dels somnis de la gent.

—*Fins a quin punt mereix respecte la cultura dels pobles? Li'n poso dos exemples: les nenes a qui no es permet dur el chador a les escoles públiques laïques franceses i les ablacions de clítoris que s'han produït al Maresme...*

—Les cultures cal respectar-les sempre que siguin millor que les nostres o iguals. Però el que no sigui cultura, sinó part de la incultura... Estic en contra d'aquesta moderna antropologia segons la qual el que és dolent per a nosaltres és bo per als altres. Doncs no, l'ablació de clítoris és una salvatjada, aquí, a Roma i a Madagascar. Portar el mocador és una qüestió més complexa, perquè com a signe confessional, si portes una creu al coll és el mateix, i per a mi totes les religions són igual de bèsties o ho han estat a la seva època. Que la musulmana vis-

qui la seva edat mitjana ara no vol dir que la cristiana no l'hagi tingut abans, incloent-hi la Inquisició. Ara, a mi, el mocador al cap de la dona em rebel·la perquè és un signe de submissió de la dona a l'home. La civilització musulmana —que ha estat tan oprimida per la nostra i tan poc compresa— troba un doble sentit en aquests signes, primer —que això està bé— la resistència, dir "aquesta és la nostra cultura i no ens la traureu", i, segon —la part dolenta—, que és refugiar-se en la part cultural més retrògrada. És una hipocresia, com a la cultura gitana que tenim aquí: que les dones pareixin tot el que puguin sense cap condó ni diafragma ni res perquè això és cosa de putes paies. Doncs mira, men-

trestant les putes paies ens anem espavilant, vivim soles, no ens pega el nostre marit, no hem d'oïre i no hem d'anar carregant amb els *xurrumbels* perquè ens vigilin. Els pobles que permeten i estimulen que el cinquanta per cent de la seva població, és a dir, les dones, només desenvolupin el seu pensament en termes domèstics estaran endarrerits tota la seva vida.

—*Es un avenç que hagi augmentat la quota de ministres femenines?*

—No. Es un avenç que hagi augmentat la quota de dones que estudien, treballen, viuen soles i s'espavilen. Però si les dones de la dreta es posen joies retrògrades i pells, i volen la cultura del *mantón de Manila* i el canapè, jo no tinc ni tindrè mai res a veure amb elles. El meu feminisme no és el que diu que totes les dones són bones, perquè això és tan sexista com dir que tots els negres són bons i porten la música a la sang.

—*Hi ha hagut una revolució conservadora i ens governa l'Opus Dei?*

—No diria revolució, sinó involució. Mentre nosaltres vivíem tan contents creient que el pensament progressista s'imposaria, els altres han continuat esgarriant i ficant-se als llocs on han estat sempre, en els negocis i el poder. I de sobte han sortit molt ben armats, joves, amb unes altres cares i altres actituds. I amb un

cert aspecte revengista en sectors de la població més catòlica, apostòlica i romana, que té la idea que durant el període socialista van ser com enviats a galeres i a les catacumbes a fer missa. L'Opus Dei té una influència brutal. El papa, a part de fer caure Polònia i el bloc de l'est, va fer una cosa molt intel·ligent des del punt de vista polític. Va decidir que com Amèrica Llatina era plena de sectes no catòliques, allà potenciarà la secta més secta de totes, que és l'Opus Dei. Ara governa a molts països d'Amèrica Llatina. Són a tot arreu com a reacció contra la teologia de l'alliberament i les sectes nord-americanes.

—*Parlant d'Amèrica Llatina, creu que el paper de les organitzacions no governamentals és important o es perd tot l'ajut pel camí?*

—És un dels dubtes que jo tenia. El trenta per cent de l'ajut es perd pel camí, però el que arriba és indispensable. L'ajut va a poblacions que les mines han fet merda i on la gent ha de caminar amb les mans i el peu sobrant, saltant com els gossos, que és un dels espectacles més punyents que he vist en ma vida. El que no ha d'assumir l'ONG és una actitud de solució, perquè en aquest cas es converteix en el perfecte apèndix del neoliberalisme, "nosaltres anem destrossant, que vosaltres aneu repartint el pa", que en el fons és tornar al segle passat, abans de la revolució industrial i abans que el proletariat comencés a aixecar cap.

"El que no ha d'assumir l'ONG és una actitud de solució, perquè es converteix en el perfecte apèndix del neoliberalisme, 'nosaltres anem destrossant, que vosaltres aneu repartint el pa.'"